

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Липчанко-Ковачик Оксана Василівна

УДК 378:147.811:442 (043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ-ФІЛОЛОГІВ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Рівне – 2016

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано у Мукачівському державному університеті, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Козяр Микола Миколайович,
Національний університет водного господарства та природокористування,
професор кафедри суспільних дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Амеліна Світлана Миколаївна,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
завідувач кафедри іноземної філології
і перекладу;

кандидат педагогічних наук,
Сяська Наталія Володимирівна,
Рівненський державний гуманітарний
університет, доцент кафедри методики
викладання іноземних мов.

Захист відбудеться «26» травня 2016 року об 11 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 47.104.08 у Національному університеті водного господарства та природокористування за адресою: 33000, м. Рівне, вул. Соборна, 11, навчальний корпус №1, кімната 103 (зала засідань).

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету водного господарства та природокористування за адресою: 33028, м. Рівне, вул. Приходька, 75, навчальний корпус № 2, кімната 236.

Автореферат розіслано «26» квітня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. В. Кочубей

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Глобалізаційно-інтеграційні процеси у світі, соціально-економічні зміни в Україні, інтенсивний розвиток міжнародних зв'язків зумовлюють нові вимоги до професійної підготовки компетентних фахівців філології з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра відповідно до державних стандартів, що визначені низкою нормативних документів: законами України «Про освіту» (1991 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття) (1994 р.), Державною програмою «Вчитель» (2002 р.), Національною доктриною розвитку освіти (2002 р.), Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.). Різні аспекти професійної підготовки майбутніх філологів висвітлювалися у дослідженнях багатьох науковців, котрі визначали доцільність упровадження європейських освітніх стандартів у систему іншомовної освіти України (С. Амеліна) та формували готовність студентів до іншомовного спілкування (Л. Гапоненко) й ін.

Аналіз освітньо-професійних програм підготовки майбутніх бакалаврів-філологів засвідчив, що у вітчизняних університетах студенти опановують спеціальність перекладача, лінгвіста, вчителя рідної (української) мови та літератури, вчителя іноземної мови та зарубіжної літератури, що зумовлює специфіку виконання ними професійних функцій. Головним спрямуванням підготовки майбутніх перекладачів є формування у студентів умінь перекладацької діяльності, лінгвістів – досягнення студентами належного мовознавчого рівня, що не передбачає використання інтерактивних технологій у роботі за фахом. Учитель української мови працює з учнями, котрі вже володіють рідною мовою, тому комунікація на уроках не потребує спеціальної підготовки студентів для організації інтерактивної взаємодії в майбутній професійній діяльності. У підготовці майбутніх бакалаврів-філологів – учителів іноземних мов, особливу увагу зосереджують на посиленні практичної спрямованості навчання, що базується на організації іншомовної мовленнєвої взаємодії та потребує не лише знань іноземної мови, а й умінь оптимізації навчально-виховного процесу в школі шляхом використання педагогічних інновацій інтерактивного характеру. Адже поступальний розвиток вітчизняної вищої філологічної освіти на засадах євроінтеграції супроводжується тим, що в процесі професійної підготовки майбутні вчителі іноземної мови покликані засвоїти сучасні напрями розвитку теорії мовної комунікації, опанувати вміння використовувати мовні механізми і моделі створення та сприйняття іншої мови у спілкуванні, що актуалізує вдосконалення процесу підготовки вчителів іноземних мов.

Особливу увагу дослідники зосереджували на підготовці майбутніх учителів-філологів для визначення в них професійних особистісних якостей (О. Зуброва), розвитку креативності (Т. Гусева), формування готовності до професійної діяльності засобами іноземної мови (Л. Кадченко). Науковці вирішували проблемні завдання розвитку професійно-методичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови (Л. Калініна, І. Самойлюкевич, О. Місечко та ін.).

Об'єктом педагогічних досліджень було формування комунікативної компетентності зарубіжних фахівців (Н. Гез), підготовка вчителів іноземних мов Франції (О. Голотюк), Польщі (С. Деркач), Мексики (О. Жижко), Великої Британії

(І. Задорожна), ФРН (К. Кравченко), в Китайському університеті Гонконгу (О. Смолярчук) та ін. Проблему вдосконалення підготовки майбутніх учителів-філологів висвітлювали російські дослідники (Ю. Ємельянов, Є. Тармаєва), зосереджуючи увагу на психології навчання іноземної мови (І. Зимня). Інноваційні підходи до вивчення іноземної мови були предметом дослідження зарубіжних науковців Г. Дудіні (G. Dudeney), Н. Хоклі (N. Hockly), Д. Нунан (D. Nunan), Дж. Річардс (J. Richards), В. Ренандья (W. Renandya), Р. Томас (R. Thomas), С. Ведемейер (C. Wedemeyer), Дж. Моір (G. Moir), Д. Ялден (D. Yalden) та ін.

Науковці стверджують, що існуюча модель підготовки майбутніх бакалаврів-філологів має здебільшого предметно-центричний характер, тому обґрунтовували доцільність застосування педагогічних інновацій (І. Богданова, М. Козяр), наприклад, проектно-комунікативних технологій (О. Дуплійчук), інформаційних технологій навчання майбутніх учителів-словесників (І. Бакаленко); готували майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій (А. Береснев), проведення експедиційної роботи з учнями загальноосвітньої школи (В. Денисенко), використання прийомів діалогічного читання художнього тексту (Я. Андрєєва). Формування мовно-комунікативної особистості студента-філолога в сучасній освітній парадигмі (О. Семенов) базувалося на готовності студентів до виконавчо-мовленнєвої діяльності (А. Капська), виявленні інтелектуальної ініціативи (Л. Лунгу) та ін.

Науковці зазначали, що для оптимізації іншомовної підготовки учнів майбутній учитель-філолог повинен використовувати педагогічні інновації інтерактивного характеру, які базуються на активній міжособистісній взаємодії, оскільки діалогічність є формою існування та розвитку особистості (Г. Балл). Застосування технологій інтерактивного спрямування дасть змогу вчителю іноземної мови поєднати теоретичну підготовку учнів із різними формами мовленнєвої взаємодії, апробувати оптимальні моделі міжособистісного спілкування, забезпечити умови для практичного використання іншомовної підготовки у ситуаціях мовленнєвого контакту.

Переваги використання інтерактивних технологій аргументували С. Кашлев, О. Комар, І. Мельничук, І. Підласий, О. Пометун, Л. Пироженко, Н. Побірченко, М. Скрипник, В. Трайнев та ін. Науковці визначали педагогічний потенціал інтерактивних технологій навчання як фактор розвитку комунікативної компетенції студентів (М. Винокурова); обґрунтовували методика використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів (Н. Баліцька, О. Біда, О. Єльнікова, Т. Добриніна, В. Кузь, В. Мартинюк, Л. Пироженко та ін.) для впровадження інтерактивних освітніх технологій у навчальний процес загальноосвітнього навчального закладу (О. Єльнікова, Н. Павленко та ін.). На ефективності застосування інтерактивних засобів у вивченні іноземної мови наголошували І. Гладка, О. Коваленко, О. Колесникова, Г. Кривчикова та ін.

Аналіз наукових джерел та емпіричних матеріалів, вивчення сучасного педагогічного досвіду підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови засвідчив наявність *суперечностей*, що потребують результативного вирішення, зокрема, між:

– соціальним замовленням на фахівців-філологів із якісною практико-зорієнтованою професійною підготовкою та існуючою традиційною предметно-центрованою орієнтацією навчання майбутніх бакалаврів-філологів – учителів іноземних мов;

– високими потенційними можливостями фахівців філології в організації іншомовної діалогічної взаємодії та недостатнім рівнем підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови;

– актуальністю застосування педагогічних інновацій для організації вчителем-філологом активної іншомовної діалогічної взаємодії на уроках іноземної мови та недостатністю методичного забезпечення для використання ними інтерактивних технологій у вивченні іноземної мови в школі.

Таким чином, актуальність проблеми оптимізації практичної підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до організації іншомовної взаємодії з використанням інтерактивних технологій у роботі вчителя іноземної мови, недостатня її розробленість у педагогічній теорії та практиці, необхідність вирішення наявних суперечностей, потреба в оновленні процесу підготовки студентів зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Підготовка майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводили відповідно до плану науково-дослідної теми «Формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови» кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов Мукачівського державного університету (РК №09U00022009).

Тему дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Мукачівського державного університету (протокол № 2 від 21.10. 2013 р.) та узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої Ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 10 від 17.12. 2013 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Відповідно до мети визначено такі основні **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в науково-педагогічній літературі, дослідити вітчизняний і закордонний досвід та виокремити особливості підготовки бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у школі.

2. Визначити компоненти, критерії, показники та схарактеризувати рівні готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

3. Визначити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови та розробити структурно-функціональну модель підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

4. Експериментально перевірити результативність педагогічних умов і ефективність структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка бакалаврів-філологів у вищих навчальних закладах України.

Предмет дослідження – педагогічні умови та структурно-функціональна модель підготовки бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови.

Методи дослідження. Для реалізації окреслених у дослідженні завдань використано комплекс взаємопов'язаних методів: *теоретичних* – аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури та навчально-методичних матеріалів із метою визначення реального стану підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови й окреслення стратегії оптимізації цього процесу; аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, прогнозування, проектування, моделювання, що дали можливість порівнювати і зіставляти існуючі теоретичні та практичні підходи до розуміння особливостей підготовки майбутніх учителів-філологів, що отримують кваліфікацію «бакалавр філології», до застосування у школі інноваційних технологій та розробити структурно-функціональну модель підготовки студентів окресленої спеціальності до використання інтерактивних технологій у професійній педагогічній діяльності; *діагностико-емпіричні* – анкетування, опитування, бесіди, інтерв'ювання, тестування, спостереження, діагностування використано з метою з'ясування рівня готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання навчальних інтеракцій у професійній діяльності вчителя іноземної мови; *педагогічний експеримент* – для виявлення, розкриття змісту і перевірки ефективності реалізації педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній педагогічній діяльності; *математичної статистики* – з метою аналізу та доведення достовірності результатів дослідження, доцільності використання розробленої моделі навчання, підтвердження динаміки зростання рівня готовності студентів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше виокремлено* та теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови (формування мотивації студентів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови; збагачення навчального змісту психолого-педагогічних дисциплін інформацією щодо сутності, структури та специфіки використання інтерактивних технологій у професійній діяльності майбутнього бакалавра-філолога; організація взаємодії суб'єктів навчального процесу на основі паритетного діалогу; спрямування студентів до самоосвіти і педагогічного самовдосконалення шляхом аналізу власного досвіду використання інтеракцій на практиці);

– *розроблено* структурно-функціональну модель підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній педагогічній діяльності вчителя іноземної мови, що відображає взаємозв'язки між метою, науковими підходами, принципами, педагогічними умовами, критеріями,

компонентами, показниками та рівнями готовності студентів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності, що підтверджено результатами проведеного експериментального дослідження;

– *конкретизовано* сутність і зміст компонентів готовності використання інтерактивних технологій у професійній діяльності (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний), критеріїв (мотивація студентів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності як інноваційних і таких, що забезпечать досягнення педагогічних цілей; глибина і системність знань щодо сутності, структури та способів використання інтерактивних технологій у роботі вчителя іноземної мови; вияв студентами вмінь і навичок необхідних для використання інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови учнів; здатність студентів до самоаналізу, адекватної самооцінки здійснених педагогічних дій, саморозвитку) та визначено їх показники за чотирма рівнями: творчим (високим), виконавчим (достатнім), репродуктивним (задовільним) і початковим (низьким);

– *уточнено й удосконалено* сутність поняття «готовність до використання інтерактивних технологій» у професійній педагогічній діяльності майбутнього бакалавра-філолога.

Подальшого розвитку набули зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій на уроках іноземної мови у загальноосвітньому навчальному закладі.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у створенні навчально-методичних матеріалів із вправами, ситуаційними завданнями, дидактичними іграми, завданнями для самостійної роботи студентів, відображених у навчально-методичному посібнику «Методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 6.020303 «Філологія» щодо використання інтерактивних технологій у професійній діяльності учителя іноземної мови»; розроблено зміст «Професійно-технологічного путівника студента», який доцільно використовувати в процесі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземних мов.

Матеріали наукового дослідження можуть бути корисними для студентів, аспірантів, науково-педагогічних працівників ВНЗ, практикуючих філологів, а також у процесі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, учителів іноземних мов.

Обґрунтовані в дослідженні результати **впроваджено** у навчальний процес Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-29/02/3876 від 24.11.2015 р.), Мукачівського державного університету (довідка № 2714 від 18.11.2015 р.); Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка № 05/202 від 16.11.2015 р.); Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1887 від 25.11.2015 р.).

Особистий внесок здобувача в спільній публікації [7] полягає в окресленні та обґрунтуванні особливостей організації комунікативного процесу в професійній діяльності майбутнього бакалавра-філолога.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження висвітлено в доповідях на науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Сучасна педагогіка: теорія, методика,

практика» (Київ, 2014 р.); «Педагогічні та психологічні науки: виклики і сьогодення» (Київ, 2014 р.); «Перспективні напрямки світової науки : Інноваційний потенціал світової науки – ХХІ сторіччя» (Запоріжжя, 2014 р.); «Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Київ, 2015 р.); «Пріоритетні напрями вирішення актуальних проблем виховання і освіти» (Харків, 2015 р.); «Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук» (Одеса, 2015 р.); «Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства» (Харків, 2016 р.) *всеукраїнських* – «Соціальна робота та соціальна педагогіка: виклики сьогодення» (Тернопіль, 2015 р.), а також обговорено на науково-методичних семінарах кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов Мукачівського державного університету впродовж 2010-2016 рр.

Публікації. Результати дисертаційного дослідження відображено у 20 друкованих працях, із яких 19 одноосібних: 9 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному періодичному виданні, 8 праць у збірниках матеріалів наукових конференцій, 1 збірник текстів та практичних завдань, 1 методичні матеріали.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 300 сторінок (основний текст – 215 сторінок). Список використаних джерел містить 322 найменування, з них 19 іноземною мовою. Дисертація містить 7 таблиць на 4 сторінках і 8 рисунків на 5 сторінках, 12 додатків на 49 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження; проаналізовано загальний стан дослідження наукової проблеми; представлено зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами; визначено об'єкт, предмет, мету й основні завдання дослідження; схарактеризовано методи дослідження; розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх теоретичне та практичне значення для педагогічної науки; висвітлено особистий внесок здобувача; подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, структуру й обсяг роботи.

У першому розділі – «**Теоретичні засади підготовки бакалаврів-філологів у вищих навчальних закладах**» – проаналізовано вітчизняну та зарубіжну філософську, психолого-педагогічну та філологічну літературу з проблем дослідження; конкретизовано сутність основних дефініцій дослідження: «професійна підготовка», «готовність», «готовність до професійної діяльності», «технологія», «педагогічна технологія», «інтерактивна технологія», «готовність до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності»; проаналізовано особливості підготовки майбутніх бакалаврів-філологів у вищих навчальних закладах України та закордоном; визначено методологічні засади оптимізації практичної підготовки майбутніх бакалаврів філології до організації діалогічної взаємодії під час використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності; конкретизовано компоненти, критерії, показники та рівні готовності

майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови.

Аналіз науково-педагогічних праць свідчить, що професійну підготовку майбутніх учителів-філологів дослідники трактують як процес формування та збагачення настанов, знань і вмінь, необхідних для адекватного виконання специфічних завдань навчально-виховного процесу (О. Абдуліна); систему організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної готовності, яку визначають як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною та підготовленою до виконання певної професійної діяльності (Т. Танько, Т. Троцко); неперервний і керований процес набуття студентами досвіду педагогічної діяльності, що дає змогу системно, цілісно сприймати дійсність і діяти на основі гуманістичних ціннісних орієнтацій (І. Соколова). Під професійною підготовкою майбутнього вчителя-філолога науковці (І. Дичківська, Л. Кондрашова, М. Овчинникова, О. Семенов та ін.) розуміють цілісний процес засвоєння та закріплення загальнопедагогічних і спеціальних знань, умінь і навичок, орієнтацію студентів на виконання певних професійних завдань на основі готовності до професійної діяльності (А. Линенко, С. Литвиненко та ін.).

У контексті дослідження виявлено, що проблему готовності в педагогіці вивчали у різних аспектах і дискурсах: виявлено особливості формування готовності до різних видів діяльності (Л. Кондрашова та ін.); досліджено сутність професійної (Д. Мазоха), професійно-педагогічної (В. Бондар, А. Капська, С. Корищенко, І. Пастир, І. Підласий та ін.), психологічної (Л. Подоляк, В. Юрченко), морально-психологічної (Г. Штельмах) методологічної готовності педагога (В. Кушнір). З'ясовано, що в дослідженнях науковців є різні підходи щодо розуміння готовності до професійної діяльності: функціональний підхід, що характеризує готовність фахівця до діяльності як певний психічний стан (Б. Ананьєв, К. Дурай-Новакова, М. Дьяченко, І. Зимняя, Л. Кандибович, Г. Кручиніна, В. Моляко, С. Ніколаєнко, М. Рябухін, К. Платонов, В. Сластьонін, В. Соколов та ін.). У контексті особистісного підходу «готовність до діяльності» розглядають як особистісне утворення, що забезпечує ефективність, високу результативність професійної діяльності (О. Асмолов, Г. Голубєва, П. Горностай, О. Ковальов, Я. Коломінський, Н. Кузьміна, М. Левітов, А. Линенко, В. Матюхін, В. Сластьонін та ін.).

На основі проведеного теоретичного аналізу літературних джерел визначено, що поняття готовність до професійної діяльності науковці розглядають як активний стан особистості, що викликає діяльність, змобілізованість сил на виконання завдання (Л. Кадченко); результат навчальної діяльності в умовах вищого навчального закладу (В. Крутецький, Г. Храмова); цілісне, складне, особистісне утворення, що забезпечує високий рівень педагогічної діяльності та охоплює професійно-педагогічні погляди, переконання, професійні знання, вміння, навички, професійне самовдосконалення (В. Лозова, Г. Троцко).

Встановлено, що у теорії та практиці педагогічної науки проблему готовності до використання інтерактивних технологій розкрито декількома напрямками здійснення наукових досліджень, а саме: філософським (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень та ін.); управлінським (В. Бондарь, О. Єльнікова, Л. Калініна, В. Маслов та ін.); андрагогічним (В. Олійник, Н. Протасова, В. Семиченко, Т. Сорочан,

Т. Сущенко та ін.); дидактичним (С. Гончаренко, В. Сластьонін та ін.); концептуальними дослідженнями проблеми використання інтерактивних технологій у навчальному процесі (М. Кларін, М. Козяр, І. Мельничук, В. Петрук, Р. Горбатюк, О. Пометун, Г. Селевко, С. Сисоєва, В. Раєвський та ін.).

Зіставлення теорії та практики підготовки майбутніх бакалаврів-філологів у зарубіжних країнах дали змогу дійти висновку, що їх навчання ґрунтується на досвіді, ustalених традиціях, а також має певні особливості, специфіку для кожної країни. Проведений аналіз вітчизняного досвіду професійної підготовки майбутніх бакалаврів-філологів засвідчив, що вона складається з нормативної частини, до якої входять теоретико-методологічна, психолого-педагогічна, науково-дослідна підготовка та варіативної частини, в основі якої – спеціальна підготовка. Інваріантна (обов'язкова) частина передбачає формування фундаментальних знань з філософських, психолого-педагогічних і методичних дисциплін, технологічних знань та професійно-педагогічних умінь. Конкретизовано структуру навчальних програм бакалаврату української філологічної освіти, виокремлено чотири складові у програмах бакалаврського рівня: вступ, фахові дисципліни, вибіркові загальноосвітні курси, функціональні дисципліни. На основі проведеного аналізу до особливостей бакалаврату віднесено: загальноосвітню підготовку; формування у студентів навичок функціонального характеру; лінгвістичну спрямованість освіти м майбутніх учителів іноземної мови.

Встановлено, що діалогічність інтерактивного навчання характеризує інтерактивні технології як технології співпраці суб'єктів педагогічної взаємодії, тому готовність майбутніх бакалаврів-філологів до діалогічної взаємодії вважаємо однією зі складових готовності до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови. Методологічними засадами оптимізації практичної підготовки студентів до організації діалогічної взаємодії на уроках іноземної мови шляхом використання інтерактивних технологій визначено філософський, особистісний, діяльнісний, комунікативний, культурологічний, інформологічний підходи. У контексті проведеного дослідження встановлено, що комплексна реалізація окреслених підходів сприятиме формуванню в студентів розуміння діалогу як спеціально організованих інтеракцій, спрямованих на вирішення певних виховних, лінгвопедагогічних завдань у навчанні учнів іноземної мови, що передбачають рівноправність, партнерський характер взаємодії, взаєморозуміння, обмін поглядами, ідеями, позиціям.

Компонентами готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови визначено: (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний). Критеріями кожного компоненту обрано мотивацію студентів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності як інноваційних і таких, що забезпечать досягнення педагогічних цілей; глибину і системність знань щодо сутності, структури та способів використання інтерактивних технологій у роботі вчителя іноземної мови; вияв студентами вмінь і навичок, необхідних для використання інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови учнів; здатність студентів до самоаналізу, адекватної самооцінки здійснених педагогічних дій, саморозвитку та

визначено їх показники за чотирма рівнями готовності: творчим (високим), виконавчим (достатнім), репродуктивним (задовільним) і початковим (низьким).

У другому розділі – *«Педагогічні умови та модель підготовки бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови»* – конкретизовано особливості підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у школі; обґрунтовано педагогічні умови й розроблено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови.

На основі аналізу й узагальнення результатів наукових пошуків конкретизовано особливості підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови: формування готовності студентів до використання інтерактивних технологій у педагогічній діяльності вчителя іноземної мови передбачає забезпечення їхньої обізнаності щодо сутності інтерактивних технологій та їх цільового призначення у школі; формування у студентів умінь використовувати інтерактивні технології у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови відбувається шляхом їхньої участі в інтерактивних ситуаціях та інтерактивній взаємодії в процесі навчання; розробка й апробація студентами авторських варіантів інтерактивних вправ сприятиме формуванню готовності майбутніх бакалаврів-філологів використовувати апробовані в процесі професійної підготовки інновації на уроках іноземної мови у загальноосвітньому навчальному закладі.

Аналіз наукових здобутків у галузі педагогіки В. Андрєєва, Ю. Бабанського, А. Береснева, Т. Крекової, Г. Кривчикової, Л. Морської, О. Отич, Л. Петухова, В. Пономаренко, Р. Серьожникова, С. Сисоевої, В. Стасюка, О. Федорової та ін. дав змогу визначити сукупність педагогічних умов підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Реалізацію першої педагогічної умови – *формування мотивації студентів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови* – спрямовували на формування мотиваційного компонента готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. Умовою передбачено: забезпечення усвідомлення студентами необхідності опанування теоретичних знань стосовно сутності інтерактивних технологій та врахування особливостей інтеракцій і організації занять з іноземної мови в школі, формування потреби оволодіння методичними вміннями і навичками, розвиток рефлексивних здібностей студентів, що зумовлюється їхнім позитивним емоційним ставленням до інноваційної діяльності з організації інтерактивної взаємодії. Для реалізації першої педагогічної умови використовували такі методи: дидактичні рольові ігри, дискусії, «мозковий штурм», навчальні тренінги, ситуативні інтеракції, що імітують професійну діяльність вчителя іноземної мови та ін.

Упровадження другої педагогічної умови – *збагачення навчального змісту психолого-педагогічних дисциплін інформацією щодо сутності, змісту, структури та специфіки використання інтерактивних технологій у професійній діяльності майбутнього бакалавра-філолога – вчителя іноземної мови* – зосереджували на

формуванні когнітивного компонента досліджуваної готовності та передбачали розширення обізнаності студентів на основі актуалізації опорних знань з дисципліни «Педагогіка» і диференційованого насичення та збагачення змісту дисциплін «Методика викладання англійської мови» і «Практика усного та писемного мовлення» новим навчальним матеріалом, що стосується можливостей використання інтерактивних технологій у навчанні учнів іноземної мови відповідно до сучасних вимог професійної діяльності вчителя-філолога. Використовували методи: аналіз, синтез, узагальнення, усні і письмові вправи та ін.

Реалізація третьої педагогічної умови – *організація взаємодії суб'єктів навчального процесу на основі паритетного діалогу* – передбачала забезпечення формування діяльнісного компонента готовності студентів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови та спрямовували її на те, щоб студенти зрозуміли концептуальну ідею діалогічності в навчанні учнів іноземної мови, яка полягає в баченні діалогу як невід'ємного компонента внутрішнього позитивного змісту свободи особистості й базувалась на тому, що процес інтерактивного навчання ґрунтується на педагогіці співробітництва та діалогу в загальноосвітній школі. Використовувались такі методи: «кейс-метод» (спільне обговорення й аналіз результативності використання інтерактивних технологій у вирішенні професійно спрямованих лінгвопедагогічних ситуацій), метод проектів, дидактичні рольові ігри, навчальні тренінги та ін. для того, щоб студенти мали змогу перевірити свої вміння щодо використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови в умовах змодельованих навчальних ситуацій, аналогічних реальним.

Четверта педагогічна умова – *спрямування студентів до самоосвіти і педагогічного самовдосконалення шляхом аналізу власного досвіду використання інтеракцій на практиці* – зосереджувалась на організації рефлексії студентів, що зумовлювало самоаналіз, педагогічне самовдосконалення майбутніх бакалаврів-філологів і формування четвертого – особистісного компонента готовності до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови. Задля впровадження цієї педагогічної умови, а відтак – вироблення в майбутніх бакалаврів-філологів потреби в систематичній самоосвіті в напрямі опанування інноваційних інтерактивних технологій навчання учнів іноземної мови, студенти розробляли «Професійно-технологічні путівники», в яких складали індивідуальні «скарбниці» інтерактивних технологій навчання іноземної мови, методичні фрагменти (сценарії) розроблених уроків із застосуванням методів, форм, засобів інтерактивних технологій, що оптимізувало формування їхньої готовності до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності.

Ефективність комплексної реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови забезпечувалась сукупністю методів, форм і засобів. Використовувались *методи*: словесні (пояснення, бесіда, інструктаж тощо); наочні (демонстрування, ілюстрування); практичні (усні та письмові вправи); мотивації використання інтерактивних технологій у професійній діяльності (створення ситуацій новизни, ділові ігри, рольові ігри, дискусії, «мозковий штурм», «акваріум», тренінги, метод проектів тощо); «кейс-метод» (спільне обговорення й

аналіз результативності використання інтерактивних технологій у вирішенні професійно спрямованих лінгвопедагогічних ситуацій); *форми*: лекції (проблемна, проблемно-дослідна, проблемно-моделююча, лекція-дебати, лекція з коментуваннями, проєктивна лекція, лекція-дискусія, інтеграційна лекція, полемічна лекція, лекція-мозаїка), практичні заняття, індивідуальна і групова робота, самостійна робота, факультативні заняття; *засоби*: друковані джерела (демонстраційні та технологічні картки), технічні (компакт-диски, аудіокасети, діафільми, кінофрагменти, комп'ютер).

Для ефективної реалізації педагогічних умов розроблено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови (рис. 1) з такими складовими, як мета, наукові підходи і принципи, педагогічні умови, методики використання інтерактивних технологій для створення діалогічного навчального середовища, компоненти, критерії, показники та рівні готовності студентів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. Результатом реалізації педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови передбачено сформованість готовності студентів до впровадження методів, форм, засобів інтерактивних технологій у вивчення іноземної мови в школі.

У третьому розділі – *«Експериментальне дослідження підготовки бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови»* – обґрунтовано мету, завдання та планування експериментальної роботи, здійснено аналіз результатів проведеного експерименту.

Експериментальне дослідження, що проводилось упродовж 2010-2016 років, розподілено на чотири етапи науково-педагогічних розвідок: теоретико-методологічний, організаційно-діагностичний, діяльнісно-практичний, аналітико-оцінювальний.

На теоретико-методологічному етапі визначено актуальність, мету, об'єкт, предмет, завдання, методи дослідження; здійснено теоретичний аналіз філософської, психолого-педагогічної, філологічної літератури, періодичних науково-методичних видань із проблеми дослідження з метою визначення сутності основних дефініцій, особливостей професійної підготовки майбутніх бакалаврів-філологів у вищих навчальних закладах України; визначено специфіку підготовки вчителів-філологів до використання інтерактивних технологій у школі.

Для виявлення стану готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови було проведено організаційно-діагностичний етап дослідження, в якому брали участь студенти Східно-європейського національного університету імені Лесі Українки, Мукачівського державного університету, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Рис. 1. Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови

Організаційно-діагностичним етапом експериментального дослідження охоплено 12 викладачів і 88 студентів ВНЗ, які завершили навчання в 2010-2011 н.р. на IV курсі, і визначено рівень їхньої готовності до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови після чотирьох років навчання у ВНЗ. Встановлювалося, чи використовують студенти інтерактивні технології у навчанні іноземної мови під час проходження педагогічної практики, що дало змогу визначити напрями подальшого вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців окресленої спеціальності. З цією метою розроблено і використано авторські анкети, зріз знань стосовно сутності інтерактивних технологій, завдання для виявлення вмінь і навичок використовувати інтерактивні методи навчання іноземної мови, творчі завдання (конструювання інтерактивних вправ, дидактичних ігор, діалогів тощо).

На основі аналізу результатів організаційно-діагностичного етапу експериментального дослідження встановлено, що творчий (високий) рівень готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності властивий 19,32 % студентів; виконавчий (достатній) – 36,36 %; репродуктивний (задовільний) – 36,36 %; низький – 7,96% майбутніх філологів – учителів іноземної мови. Виявлено, що в студентів недостатньо сформовано потребу в поглибленні знань, формування вмінь і навичок щодо застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови; студенти не в повному обсязі володіють спеціальними знаннями щодо сутності й особливостей застосування інтерактивних технологій у роботі з учнями, не завжди здатні адекватно обирати інтерактивні методи і форми упровадження у професійну діяльність учителя іноземної мови; у майбутніх педагогів недостатньо сформовані вміння щодо проектування занять із використання інтерактивних технологій та навички самоосвітньої діяльності у напрямі опанування педагогічних інновацій інтерактивного характеру.

На третьому, діяльнісно-практичному етапі, проведено формувальний етап педагогічного експерименту. Здійснено експериментальну перевірку основних положень, ефективності реалізації окреслених педагогічних умов у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови напряму підготовки «Філологія»; здійснено обробку отриманих даних, проведено порівняльний аналіз ефективності традиційного та експериментального навчання майбутніх бакалаврів-філологів.

Оскільки у навчальних закладах, де проводили дослідження, кількість студентів була недостатньою для того, щоб проводити навчання контрольних та експериментальних груп паралельно, було прийнято рішення проводити окреслені етапи по чергово. Студенти, які в 2011-2012 н.р. навчалися на III курсі, а в 2012-2013 н.р. були студентами IV курсу, стали учасниками контрольних груп (КГ). Майбутні бакалаври-філологи, котрі у 2013-2014 н.р. були на III курсі навчання, а в період 2014-2015 н.р. навчалися на IV курсі, стали учасниками експериментальних груп (ЕГ). Зазначимо, що визначення контрольних та експериментальних груп здійснювали за вхідним рівнем готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови, який мав приблизно однакові значення в ЕГ і КГ. Це дало можливість отримати достовірні результати дослідження формування анонсованого феномену у

студентів напряму підготовки «Філологія», що навчалися за традиційною та експериментальною методикою.

Для організації формувального етапу експериментального дослідження було обрано такі дисципліни навчального плану напряму підготовки 6.020303 «Філологія»: «Педагогіка», «Методика викладання англійської мови», «Практика усного та писемного мовлення», «Педагогічна практика».

У ході формувального етапу експериментального дослідження, протягом двох навчальних років (3 і 4 курс навчання), студенти ЕГ навчалися за експериментальною методикою, яка базувалась на реалізації виокремлених педагогічних умов. Зазначимо, що експериментальна робота не порушувала звичного перебігу навчально-виховного процесу, підтверджувала ефективність педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови. Підготовку студентів КГ здійснювали за традиційною методикою.

На основі аналізу результатів експериментального дослідження, опитування, анкетування, зрізів знань, самоосвітньої діяльності студентів, розроблених ними «Професійно-технологічних путівників», спостережень за учасниками контрольних та експериментальних груп на четвертому – аналітико-оцінювальному етапі дослідження було визначено, систематизовано й узагальнено результати сформованості готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови на етапах вхідного та підсумкового контролю (табл. 1).

Таблиця 1.

Узагальнені результати формування готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови

Етап контролю та кількість студентів	Цифрові показники рівнів сформованості								
	Творчий (високий)		Виконавчий (достатній)		Репродуктивний (задовільний)		Початковий (низький)		СБ
	КС	%	КС	%	КС	%	КС	%	
КГ-ВК - 70 студ.	8	11,43	19	27,14	32	45,72	11	15,71	3,3
КГ-ПК - 66 студ.	11	16,67	24	36,36	25	37,88	6	9,09	3,6
ЕГ-ВК - 67 студ.	6	8,96	20	29,85	31	46,27	10	14,92	3,3
ЕГ-ПК - 65 студ.	31	47,69	5	7,69	29	44,62	0	0	4,0

За однакових умов вступу студентів КГ і ЕГ у дослідження (за результатами вхідного контролю) показники, отримані на завершальному етапі, свідчать про ефективність і доцільність упровадження у навчальний процес ВНЗ запропонованих педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови.

За допомогою методів ранжування і математичної статистики визначено, що творчого (високого) рівня досліджуваної готовності досягли 16,67% студентів КГ і

47,69% студентів ЕГ. Виконавчий (достатній) рівень виявили 36,36% майбутніх бакалаврів-філологів КГ і 7,69% ЕГ. Зменшення таких студентів у ЕГ відбулось тому, що значна частина майбутніх бакалаврів-філологів з виконавчим рівнем підвищила свій рівень до творчого. Репродуктивний (задовільний) рівень виявлено у 37,38% студентів, що були учасниками КГ і 44,62% студентів ЕГ. Початковий (низький) рівень було зафіксовано у 9,09% тих студентів, котрі були учасниками КГ, і не виявлено в ЕГ. Середній показник у студентів КГ зріс від 3,3 до 3,6 (на 0,3 бала), а в ЕГ – від 3,3 до 4,0 (на 0,7 бала), що на 0,4 бала більше, ніж у студентів КГ.

Для перевірки вірогідності отриманих результатів і визначення достовірності експериментального дослідження використовували статистичні методи обробки даних педагогічного експерименту шляхом порівняння дисперсій і визначення критерію Фішера. Порівняльний аналіз емпіричного показника F-критерію в контрольних і експериментальних групах з визначеними межами F_{krit} 1,7 – 1,3 за кожним компонентом показав, що F_{emp} -КГ із значенням від 0,9 до 1,1 виходить за вказані межі, а F_{emp} -ЕГ з показником від 1,3 до 1,4 підтверджує достовірність одержаних результатів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови. Результати проведеного дослідження дали підстави зробити такі висновки:

1. На основі ґрунтовного аналізу наукових джерел визначено і обґрунтовано теоретичні основи підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. Проведений дефінітивний аналіз ключових понять, які використано в дисертаційному дослідженні, дав змогу конкретизувати сутність основних категорій у поняттєво-термінологічному апараті: «професійна підготовка», «готовність», «готовність до професійної діяльності», «технологія», «педагогічна технологія», «інтерактивна технологія», «готовність до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності». Готовність майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності трактується як особистісне утворення, що передбачає наявність у студентів позитивної мотивації, знань, умінь, навичок щодо використання методів, форм, засобів інтерактивних технологій у роботі майбутнього вчителя іноземної мови з метою активізації та оптимізації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

На основі аналізу та узагальнення результатів наукових пошуків конкретизовано особливості підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у школі: формування готовності студентів до використання інтерактивних технологій у педагогічній діяльності вчителя іноземної мови передбачає забезпечення їхньої обізнаності щодо сутності інтерактивних технологій і їх цільового призначення у школі; формування у студентів умінь використовувати інтерактивні технології у майбутній професійній діяльності учителя іноземної мови відбувається шляхом їхньої участі в інтерактивних ситуаціях та інтерактивній взаємодії в процесі навчання; розробка й

апробація студентами авторських варіантів інтерактивних вправ сприятиме формуванню готовності майбутніх бакалаврів-філологів використовувати апробовані в процесі професійної підготовки інновації на уроках іноземної мови у загальноосвітньому навчальному закладі.

2. Удосконалено та конкретизовано сутність і зміст компонентів готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний), критеріїв (мотивацію студентів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності як інноваційних і таких, що забезпечать досягнення педагогічних цілей; глибину і системність знань щодо сутності, структури та способів використання інтерактивних технологій у роботі вчителя іноземної мови; вияв студентами вмій і навичок, необхідних для використання інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови учнів; здатність студентів до самоаналізу, адекватної самооцінки здійснених педагогічних дій, саморозвитку) та визначено їх показники за чотирма рівнями: творчим (високим), виконавчим (достатнім), репродуктивним (задовільним) і початковим (низьким). Для діагностики рівнів сформованості всіх компонентів готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови проаналізовано результати анкетування, зрізів знань, тестування, самооцінювання студентів, спостереження за роботою на практичних заняттях і під час проходження ними педагогічної практики. Аналіз результатів організаційно-діагностичного етапу експериментального дослідження свідчить про недостатню сформованість кожного компонента готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови, що потребує вдосконалення професійної підготовки студентів.

3. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови. До таких умов віднесено: формування мотивації студентів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови; збагачення навчального змісту психолого-педагогічних дисциплін інформацією щодо сутності, структури та специфіки використання інтерактивних технологій у професійній діяльності майбутнього бакалавра-філолога – вчителя іноземної мови; організація взаємодії суб'єктів навчального процесу на основі паритетного діалогу; спрямування студентів до самоосвіти і педагогічного самовдосконалення шляхом аналізу власного досвіду використання інтеракцій на практиці. Реалізацію кожної з визначених педагогічних умов спрямовано на формування певного компонента готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності, проте тільки їх єдність дала змогу досягнути найкращих результатів. Взаємозв'язок і взаємозалежність мети, завдань, наукових підходів, принципів, обґрунтованих педагогічних умов, критеріїв, компонентів, показників і рівнів готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній

діяльності вчителя іноземної мови відображено у розробленій структурно-функціональній моделі.

4. Експериментальну перевірку дієвості педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності здійснювали шляхом аналізу динаміки змін сформованості кожного компонента і загалом готовності студентів до використання навчальних інтеракцій у професійній діяльності вчителя іноземної мови. Підвищення загального середнього показника готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності в КГ від 3,3 бала до 3,6 бала (на 0,3 бала), а в ЕГ – від 3,3 бала до 4,0 бала (на 0,7 бала), що на 0,4 бала більше, ніж у студентів КГ, свідчить про ефективність запропонованих педагогічних умов і розробленої моделі. Застосування методів математичної статистики дало змогу довести вірогідність і достовірність отриманих результатів на основі визначення критерію Фішера.

Отже, підготовка майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови буде ефективнішою, якщо процес навчання студентів базуватиметься на реалізації запропонованих у дослідженні педагогічних умов і структурно-функціональної моделі.

Проведене дослідження не вичерпує повною мірою всіх проблем, пов'язаних із професійною підготовкою майбутніх бакалаврів-філологів. Подальші наукові пошуки проводитимуться у напрямі вдосконалення навчально-виховного процесу шляхом розробок та апробації інноваційних методик з метою оптимізації підготовки студентів з використанням інноваційних педагогічних технологій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дослідження

1. Липчанко-Ковачик О. В. Наукові основи використання інтерактивних технологій у школі / О. В. Липчанко-Ковачик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2013. – Вип. 28. – С. 94–97.

2. Липчанко-Ковачик О. В. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця як педагогічна проблема / О. В. Липчанко-Ковачик // Вісник Національного університету оборони України. – 2013. – Вип. 5 (36). – С. 63–67.

3. Липчанко-Ковачик О. Особливості підготовки вчителя-філолога до використання інтерактивних технологій у школі / Оксана Липчанко-Ковачик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2014. – Вип. 31. – С. 87–89.

4. Липчанко-Ковачик О. Підготовка бакалаврів-філологів до організації комунікативного процесу / Оксана Липчанко-Ковачик // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія. – 2014. – Вип. 704. – С. 108–115.

5. Липчанко-Ковачик О. В. Сутність педагогічного процесу інтерактивного

навчання майбутніх філологів / О. В. Липчанко-Ковачик // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія. – 2014. – Вип. 42. – Ч. I. – С. 149–155.

6. Липчанко-Ковачик О. Дефінітивний аналіз засадничих понять у дослідженні формування готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності / Оксана Липчанко-Ковачик // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія. – 2015. – Вип. 748. – С. 86–92.

7. Липчанко-Ковачик О. В. Подготовка бакалавров-филологов к организации коммуникативного процесса / О. В. Липчанко-Ковачик, Н. В. Теличко // Проблемы педагогики. Обучение. Образование. Воспитание : науч.-метод. журнал. – М. : Изд-во «Проблемы науки», 2015. – № 6 (7). – С. 28–30.

8. Липчанко-Ковачик О. В. Експериментальна перевірка педагогічних умов формування готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій навчання у професійній діяльності вчителя іноземної мови / О. В. Липчанко-Ковачик // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Тематичний випуск «Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 2015. – Дод. 1 до Вип. 36, Том II (62). – С. 474–483.

9. Липчанко-Ковачик О. В. Компоненти, критерії, показники та рівні готовності бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності / Оксана Липчанко-Ковачик // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2015. – Вип. 19 (2). – С. 142–148.

10. Липчанко-Ковачик О. В. Педагогічні умови і модель формування готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності / Оксана Липчанко-Ковачик // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія. – 2015. – Вип. 759. – С. 98–105.

Опубліковані праці апробаційного характеру

11. Липчанко-Ковачик О. В. Особливості підготовки бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності / О. В. Липчанко-Ковачик // Педагогічні та психологічні науки: виклики і сьогодення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 серпня 2015 р.). – К. : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2014. – С. 54–56.

12. Липчанко-Ковачик О. В. Роль інтерактивних технологій у формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутнього філолога / О. В. Липчанко-Ковачик // Перспективні напрямки світової науки : зб. статей учасників двадцять четвертої міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційний потенціал світової науки – XXI сторіччя». Т. I. Науки гуманітарного циклу (Запоріжжя, 20-25 січня 2014 р.). – Запоріжжя, 2014. – С. 33–35.

13. Липчанко-Ковачик О. В. Сутність іншомовної комунікативної компетентності майбутнього випускника вищої школи / О. В. Липчанко-Ковачик // Сучасна педагогіка: теорія, методика, практика : матеріали міжнар. наук.-практ.

конф. (Київ, 25-26 квітня 2014 р.). – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2014. – С. 31–35.

14. Липчанко-Ковачик О. В. Теоретико-методологічний аналіз поняття «діалогічне спілкування» як засадничого у дослідженні формування готовності бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності / О. В. Липчанко-Ковачик // Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10-11 липня 2015 р.). – К. : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2014. – С. 39–43.

15. Липчанко-Ковачик О. В. Історико-ретроспективний аналіз генези ідеї інтерактивного навчання у педагогічних дослідженнях / О. В. Липчанко-Ковачик // Пріоритетні напрями вирішення актуальних проблем виховання і освіти : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 24-25 липня 2015 р.). – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2015. – С. 60–63.

16. Липчанко-Ковачик О. В. Підготовка майбутніх філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності / О. В. Липчанко-Ковачик // Соціальна робота та соціальна педагогіка: виклики сьогодення : матеріали доповідей та повідомлень Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (Тернопіль, 28-29 жовт. 2015 р.). – Тернопіль : Вектор, 2015. – С. 63–68.

17. Липчанко-Ковачик О. В. Педагогічне діалогічне спілкування як інтерактивний метод навчання: сутність та специфіка / О. В. Липчанко-Ковачик // Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 7-8 серпня 2015р.). – Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2015. – С. 41–45.

18. Липчанко-Ковачик О. В. Моделювання процесу підготовки студентів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності / О. В. Липчанко-Ковачик // Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства : збірник тез міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 11-12 березня 2016 р.). – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016. – С. 41–44.

Опубліковані праці, які додатково відображають результати дослідження

19. Липчанко-Ковачик О. В. Збірник текстів та практичних завдань з англійської мови для студентів спеціальності «Англійська філологія» ЗФН/ДФН спеціальності 6.020303 «Філологія (англійська)» ОКР «Бакалавр», 7.010103 «Філологія (англійська)» ОКР «Спеціаліст» / О. В. Липчанко-Ковачик. – Мукачево : МДУ, 2012. – 98 с.

20. Липчанко-Ковачик О. В. Методичні матеріали для забезпечення самоосвітньої та індивідуальної роботи студентів у напрямі опанування інноваційними педагогічними технологіями навчання учнів іноземної мови з дисципліни «Практика усного та писемного мовлення» / О. В. Липчанко-Ковачик. – Мукачево : МДУ, 2013. – 67 с.

АНОТАЦІЯ

Липчанко-Ковачик О. В. «Підготовка майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності». – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Мукачівський державний університет МОН України. – Мукачево, 2016.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. У дослідженні уточнено сутність, зміст і структуру готовності майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови, конкретизовано компоненти, критерії, показники та рівні її сформованості.

Визначено особливості підготовки майбутніх бакалаврів-філологів у вищих навчальних закладах України. Розроблено, теоретично обґрунтовано, експериментально перевірено й доведено ефективність реалізації сукупності педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови. Достовірність результатів експериментального дослідження перевірено за допомогою методів математичної статистики шляхом визначення критерію Фішера.

Ключові слова: майбутній бакалавр-філолог, учитель іноземної мови, професійна підготовка, інтерактивні технології, готовність до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності, педагогічні умови, модель, експериментальне дослідження.

АННОТАЦИЯ

Липчанко-Ковачик О. В. «Подготовка будущих бакалавров-филологов к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности». – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Мукачевский государственный университет МОН Украины, Мукачево, 2016.

Диссертация посвящена исследованию проблемы подготовки будущих бакалавров-филологов к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности.

Готовность будущих бакалавров-филологов к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности определяется с точки зрения философского, личностного, деятельностного, культурологического, коммуникативного, информологического подходов. У студентов формируется целостное представление о педагогической деятельности, ее функциях, содержании, формах, методах. Подготовка к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности учителей иностранных языков базируется на выяснении смысла интерактивных технологий обучения и специфики выстраивания отношений между участниками образовательного процесса на этих занятиях.

Усовершенствована и конкретизирована сущность и содержание компонентов готовности будущих бакалавров-филологов к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности (ценностно-мотивационный, когнитивно-познавательный, деятельностно-методический, личностно-развивающий); обоснованы критерии сформированности этого феномена (мотивация студентов к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности как инновационных и таких, которые обеспечат достижение педагогических целей; глубина и системность знаний о сущности, структуре и способах использования интерактивных технологий; проявление студентом умений и навыков необходимых для использования интерактивных технологий в профессиональной деятельности филолога, способность студентов к самоанализу, адекватной самооценки осуществленных педагогических действий, саморазвития) и определены их показатели по четырем уровням: творческим (высоким), исполнительным (достаточным), репродуктивным (удовлетворительным) и начальным (низким).

В работе теоретически обоснована и экспериментально проверена совокупность педагогических условий и модели подготовки будущих бакалавров-филологов к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности (формирование мотивации студентов к использованию интерактивных технологий в будущей профессиональной деятельности учителя иностранного языка; обогащение учебного содержания психолого-педагогических дисциплин информацией о сущности, содержании, структуре и специфике использования интерактивных технологий в профессиональной деятельности будущего бакалавра-филолога, организация взаимодействия субъектов учебного процесса на основе паритетного диалога; направление студентов к самоанализу собственного опыта использования интеракций при обучении как вектора самообразования и педагогического самосовершенствования).

Экспериментальная проверка эффективности реализации педагогических условий и модели подготовки будущих бакалавров-филологов к использованию интерактивных технологий в профессиональной деятельности осуществлялась путем сравнения изменений количества студентов контрольных и экспериментальных групп, которым присущ определенный уровень сформированности компонентов готовности за результатами входящего и итогового контроля.

Для проверки полученных результатов и определения достоверности экспериментального исследования использовались статистические методы обработки данных педагогического эксперимента путем определения F-критерия. Сравнительный анализ эмпирического показателя F-критерия в контрольных и экспериментальных группах с определенными границами F_{krit} 1,7 – 1,3 за каждым компонентом показал, что $F_{emp}КГ$ со значением до 1,1 выходит за указанные пределы, а $F_{emp}ЭГ$ с показателем от 1,3 до 1,4 подтверждает достоверность полученных результатов.

Ключевые слова: будущий бакалавр-филолог, профессиональная подготовка, интерактивные технологии, готовность к использованию интерактивных технологий

в профессиональной деятельности, педагогические условия, модель, экспериментальное исследование.

SUMMARY

Lypchanko-Kovachyk O. V. Training of the future bachelors of philology to the implementation of interactive technologies in their professional activity. – Manuscript.

Dissertation thesis to the degree of the candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education.– Mukachevo State University MES. – Mukachevo, 2016.

The thesis under consideration deals with the problem of training of future bachelors of philology to the implementation of interactive technologies in the professional activity of a foreign language teacher. The present research clarifies the essence, content and structure of future bachelors of philology to the use of interactive technologies in professional activity of a foreign language teacher; specifies its components, criteria, indicators and levels of development.

Training peculiarities of future bachelors of philology in higher educational establishments of Ukraine are also determined. It is worked out, theoretically substantiated and experimentally proven the realization effectiveness of combination of pedagogical conditions and training model of the future bachelors of philology in the implementation of interactive technologies in the professional activity of a foreign language teacher. The validity of experimental research is tested using methods of mathematical statistics by means of F-criterion determination.

Key words: future bachelors of philology, foreign language teacher, professional training, interactive technologies, readiness to implement interactive technologies in professional activity, pedagogical conditions, model, experimental study.